

การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย : สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสู่ประชาคม อาเซียน

ปรีดี ทุมเมธ^{1*} และ ภักดี โพธิ์สิงห์²

นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และ

รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

*ผู้ประสานงานหลัก email: preedee.2525@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาของประเทศไทยคุณภาพของผู้เรียน มุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็ว จนทำให้การศึกษาและมาตรฐานผู้เรียนของไทยก้าวไม่ทันโลก จึงสมควรที่จะหันกลับมามองและคิดใหม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น โดยวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาของไทย และพิจารณาว่ามีแนวทางใดที่จะพัฒนาการศึกษาของไทยในปัจจุบัน และวางแผนเกี่ยวกับการศึกษาในอนาคตของไทย โดยการพัฒนาต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ สอดคล้องกับความเป็นไทยในบริบทโลก การพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศไทยจึงควรเริ่มต้นที่การสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ บุคลากรในสถาบันการศึกษาควรมุ่งเอาความต้องการของผู้เรียนเป็นที่ตั้ง ไม่ใช่เอาความต้องการของสถานศึกษาเป็นที่ตั้ง การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างบูรณาการจากทุกภาคส่วน การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาให้เปิดกว้างสามารถนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรทั้งจากภายในองค์กรและผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพและต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด นโยบายการศึกษาเป็นนโยบายสาธารณะย่อมมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดเช่นเดียวกับกิจกรรมรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งเรียกว่ากระบวนการนโยบายสาธารณะหรือขั้นตอนนโยบาย หลักของกระบวนการนโยบายสาธารณะ 4 ขั้นตอนด้านการศึกษาของไทย คือ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินนโยบาย และการวิเคราะห์ผลสะท้อนกลับของนโยบาย

คำสำคัญ : การศึกษาระดับอุดมศึกษา, อาเซียน, ความเปลี่ยนแปลง

Thai Higher Education: The Changes toward ASEAN Community

Preedee Thummake^{1*} Pakdee Phosing²

1D.P.A. candidate in Public Administration,

Faculty of Political Science and Public Administration,

Rajabhat Mahasarakham University

²Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

*Corresponding author email: preedee.2525@hotmail.com

ABSTRACT

The sufficiency of Thai students are purposed to the rapid changing in the world; thus, the consequence of this is Education of Thai students and standard of the Education in Thailand cannot gear up to modernization. From this, it is necessary to review and rethink what happened by analysis Thai curriculum, to consider the way to develop Thai Education, and to plan the future of Thai education. There should be the relation between the potentiality of development and the education of Thai context. Thai Education Development have to start the feeling of responsibility. The education personnel should base on the needs of learner not the needs of education institutions. The long-term education needs the cooperation from the entire relating organizations. The changing of Thai Education system must focus on the long-term education of the personnel in and out organization. The learners can study efficiently to the entire of life in order to build the long-term development. The educational policy simply has the beginning and the ending like the other activities as it is called the public procedure policy or policy stages. The main procedures are categorized into four steps: policy plan, policy application, policy evaluation, and policy of the reflection.

Keywords: Thai Higher Education, Changes, ASEAN

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 จนถึงปัจจุบันฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ซึ่งหมายถึงพัฒนาการศึกษาให้ทันยุคทันการเปลี่ยนแปลงของโลก และนโยบายในฐานะที่เป็นกรอบของการปฏิบัติ คือ มีทั้งแนวทางปฏิบัติและกฎเกณฑ์ปรากฏชัดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ส่วนในฐานะของกระบวนการ ก็คือ เมื่อมีการกำหนดนโยบาย ก็ต้องมีการนำนโยบายไปปฏิบัติ เมื่อปฏิบัติก็ต้องมีการประเมินผล และนำผลย้อนกลับมาพิจารณาตัดสินว่า นโยบายควรมีความเป็นพลวัต ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิก ซึ่งปรากฏให้เห็นว่า เจตจำนงของผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายมีการพิจารณาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจริง ดังปรากฏตามวาระเมื่อมีการเปลี่ยนสมัยของรัฐบาลเปลี่ยนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สำคัญสำคัญของ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติในรูปนโยบายและแผน เป็นที่เข้าใจกันแล้วว่าชัดเจน ซึ่งถ้าเปรียบนโยบายเป็นทางเสือในการเดินเรือไปตามทิศทางที่กำหนด และแผนเป็นการจัดเตรียมสัมภาระต่าง ๆ ที่ใช้ในการเดินเรือ ตลอดจนตรวจสอบสภาพเรือก่อนออกเดินทาง นโยบายและแผนก็ดูเหมือนพร้อมที่จะนำพาการศึกษาของไทยไปสู่จุดมุ่งหมาย ถ้าพิจารณาวัตถุประสงค์ที่ว่าจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) โดยมุ่ง ปลุกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (มาตรา 7) (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาฯ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2543) ทิศทางก็ยิ่งชัดเจน ส่วนนโยบายข้อที่ 1 คือ ความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เร่งจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยมีเป้าหมายความสำเร็จภายในไม่เกิน 5 ปี นโยบายข้อที่ 2 เป็นเรื่องการพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ซึ่งก็กำหนดระยะเวลาการปฏิบัติไว้ นโยบายข้อที่ 3 เกี่ยวกับปฏิรูปการบริหารและการจัดการ

ศึกษา ซึ่งนำไปสู่การกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของส่วนที่เกี่ยวข้อง นโยบายข้อที่ 4 ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทำให้เกิดการปฏิรูปกระบวนการผลิตครู การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ การพัฒนาบุคลากรทางด้านการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง (มาตรา 9 (4), 52) นโยบายข้อที่ 5 หลักสูตร และนโยบายข้อที่ 6 กระบวนการเรียนรู้ จะเห็นว่่านโยบาย 2 ข้อนี้ทำให้เกิดการปฏิรูปการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ นโยบายข้อที่ 7 เกี่ยวกับทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและนโยบายข้อที่ 8 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จาก พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้มีแนวทางและกติกากำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาของชาติไว้อย่างละเอียดและครบถ้วนสมบูรณ์ จึงนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา 5 ด้าน ซึ่งเรียกโดยทั่วไปว่า “ปัญญปฏิรูป” (ธีระ รุญเจริญ, 2550 : 9) การนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ที่วางไว้ มีการประเมินผลตลอดทั้งผู้ที่อยู่ในแวดวงวิชาการการศึกษาและบุคคลทั่วไป รวมทั้งมีนักวิชาการทำการวิจัยถึงผลของการปฏิบัติการ ซึ่งปรากฏเป็นข่าวให้รับทราบกันตลอดเวลา เพราะแนวทางหนึ่งในการกำกับนโยบายก็คือ การศึกษาข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการกำกับติดตามนโยบาย ที่ดูเหมือนคนในชาติแทบทุกส่วนพยายามทำหน้าที่นี้ ซึ่งก็เป็นข้อดีสำหรับผู้มีอำนาจหรือผู้มีหน้าที่ในการตัดสินใจกำหนดนโยบายจะได้มีข้อมูลประกอบการพิจารณา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย “ระบบการประกันคุณภาพภายใน” และ “ระบบการประกันคุณภาพภายนอก” เพื่อใช้เป็นกลไกในการผดุงรักษาคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา การประกันคุณภาพภายในเป็นการสร้างระบบและกลไกในการพัฒนา ติดตามตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายและระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยสถานศึกษาและหรือหน่วยงานต้นสังกัด โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษากำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อสภาสถาบัน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายนอก เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการติดตามและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความ มุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งประเมินโดย “สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือเรียกชื่อย่อว่า “สมศ.” พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้สถานศึกษา ทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุกรอบ 5 ปี นับตั้งแต่ การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ซึ่ง สมศ. ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก (พ.ศ. 2544 - 2548) และรอบที่สอง (พ.ศ. 2549 - 2553) เสร็จสิ้นไปแล้ว ปัจจุบันอยู่ระหว่างประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่สาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ในการประเมินรอบที่สามของสมศ.เป็นการประเมินทั้งระดับมหาวิทยาลัย คณะและหลักสูตร แต่หากมหาวิทยาลัยได้จัดการศึกษานอกสถานที่ตั้งหลักเช่น วิทยาเขต หรือศูนย์ หรือหน่วยจัดการศึกษานอกที่ตั้ง การประเมินจะครอบคลุมการจัดการนอกสถานที่ ตั้งหลักทั้งหมด นอกจากนั้น การประเมินคุณภาพจะมีความสอดคล้องกับจุดเน้นหรือ กลุ่มสถาบันที่แต่ละสถาบันเลือกตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (คู่มือประกันคุณภาพ การศึกษา, 2554 : 2-3)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 5 ที่ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 34 ได้กำหนดให้ คณะกรรมการ การอุดมศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา คณะกรรมการ การอุดมศึกษาจึงได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษาเพื่อใช้เป็นกลไกระดับกระทรวง ระดับ คณะกรรมการการอุดมศึกษา และระดับหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายการ พัฒนาการอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่อไป มาตรฐานการอุดมศึกษาที่จัดทำขึ้นฉบับนี้ ได้ใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติที่เปรียบเสมือนร่มใหญ่เป็นกรอบในการพัฒนา โดยมีสาระ สำคัญที่ครอบคลุมเป้าหมายและหลักการของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยและ เป็นมาตรฐานที่คำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มหรือประเภทของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้ทุกสถาบันสามารถนำไปใช้กำหนดพันธกิจและมาตรฐานของการปฏิบัติงานได้ มาตรฐาน การอุดมศึกษาที่ปรากฏตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2549 ประกอบด้วย มาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ

การอุดมศึกษา และมาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานย่อยทั้ง 3 ด้านนี้ อยู่ในมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 3 มาตรฐานเช่นกัน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ แต่ละมาตรฐานย่อยของมาตรฐานการอุดมศึกษาจะมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับมาตรฐานย่อยของมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษابرรลุตามจุดหมายและหลักการของการจัดการศึกษาของชาติ (คู่มือประกันคุณภาพการศึกษา, 2554 : 4-6)

เพื่อเป็นการขยายผลการพัฒนาระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยไปสู่คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการดำเนินงานไปสู่การจัดทำแผนและการดำเนินงานด้านอื่น ๆ วัตถุประสงค์และแนวทางการจัดระบบและกลไกการดำเนินการ เพื่อให้คณาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบและกลไกการศึกษาเพื่อให้คณาจารย์นำความรู้ด้านการจัดการคุณภาพการศึกษา โดยอย่างน้อยสามารถประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ PDCA เพื่อการพัฒนาคุณภาพของกิจกรรมเพื่อให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพด้านนโยบายการศึกษา และเพื่อสนับสนุนให้คณาจารย์มีเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา ส่วนแนวทางการพัฒนาระบบและกลไกดำเนินการ กำหนดหัวข้อในโครงการจัดกิจกรรมคณาจารย์ในระดับต่าง ๆ ต้องระบุนขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ (PDCA) ได้แก่ มีแผนโครงการ/กิจกรรม/แนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรม (Plan) มีการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมตามแผน (Do) มีการติดตาม/ทบทวน/ประเมินผลการดำเนินงาน (Check) มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการจัดทำแผนโครงการในคราวต่อไป (Act) กำหนดให้คณาจารย์ที่ได้รับการอบรมสัมมนา หรือศึกษาต่อเพิ่มเติมความรู้ กำหนดให้การจัดกิจกรรมของคณาจารย์ จะต้องมีการประเมินผลกลางในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ กำหนดให้การเขียนโครงการในหัวข้อความจำเป็นและเหตุผล และ/หรือหัวข้อวิธีดำเนินงาน ผู้เสนอโครงการจะต้องระบุถึงผลการดำเนินงานโครงการที่ผ่านมาว่ามีผลอย่างไรบ้าง และจะนำประสบการณ์ หรือผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินโครงการครั้งนี้ (ที่เสนอโครงการ) อย่างไรบ้าง

การศึกษาของไทย

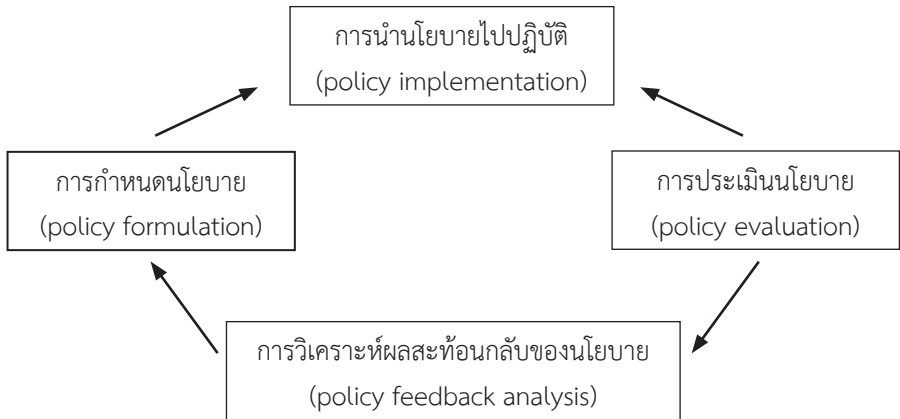
การศึกษาไทย (2558) การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและสร้างทักษะของบุคคลให้รู้จักดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข มีพฤติกรรมใฝ่รู้ที่จะเป็นพลดีปัญญา

เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีช่วยขัดเกลาให้คนละอายต่อบาป มีทักษะในการประกอบอาชีพ เศรษฐกิจ กฎหมาย รู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชาติ ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อีกทั้งสามารถช่วยสร้างสรรค์สังคมและพัฒนาประเทศชาติ ในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีปรัชญาที่นิยมนำมาจัดการศึกษาได้แก่ ลัทธิรัตนตรนิยม (Perennialism) สารัตถนิยม (Essentialism) พัฒนาการนิยม (Progressivism) บูรณาการนิยม (Reconstructionism) และอัตถิภาวนิยม (Existentialism)

สำหรับปรัชญาการศึกษาไทยเป็นแบบผสมผสานระหว่างแนวคิดของชาติตะวันตกและอิงพุทธศาสนา ประเทศไทยมีประวัติความเป็นมากับการศึกษาเป็นเวลายาวนาน แบ่งการจัดการศึกษาได้แบ่งออกเป็น 4 ยุค กล่าวคือ **การศึกษาไทยในสมัยโบราณ** (พ.ศ. 1781 - พ.ศ. 2411) ยังไม่มีโรงเรียนแก่เด็กไทยในสมัยนั้นสามารถหาความรู้ได้จากที่บ้าน สำนักสงฆ์ วิชาที่สอนไม่ได้ตายตัว มีความรู้สามัญเพื่ออ่านออกเขียนได้ วิชาชีพ วิชาจริยศึกษา และศิลปะป้องกันตัว **การศึกษาในสมัยปฏิรูปการศึกษา** (พ.ศ. 2412 - พ.ศ. 2475) ผลจากการเข้ามาของชาวตะวันตกและการเปิดประเทศค้าขายกับตะวันตกนั้น ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการเมืองการปกครอง และการศึกษาจึงได้มีความสำคัญขึ้นเพื่อพัฒนาคนเข้ามารับราชการนำไปสู่การเปิดโรงเรียนและมหาวิทยาลัย จึงทำให้มีการจัดทำแผนแม่บทในการศึกษา เรียกว่าโครงการศึกษาฉบับแรก พ.ศ. 2441 **การศึกษาสมัยปกครองตามระบอบ รัฐธรรมนูญ** (พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน) การศึกษามีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากต้องการพัฒนาคนให้เข้าใจระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย อีกทั้งเป็นเรื่องของสิทธิของประชาชนในการเข้ารับการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของฝ่ายปกครอง โครงการศึกษาได้ถูกเปลี่ยนชื่อมาเป็นแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 ต่อมาในปี พ.ศ. 2503 ได้เปลี่ยนชื่อแผนการศึกษาชาติมาเป็นแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 และมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อมุ่งหวังว่าคนไทยสามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์โลก และสังคมที่เปลี่ยนแปลงและเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพจึงได้จัดทำแผนการศึกษาระยะยาว 15 ปี เรียกว่า **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559**

การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติส่วนใหญ่ยังเป็นเพียงการศึกษาค้นคว้าในนโยบายสาธารณะบางประเภทเท่านั้น การศึกษาการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติเท่าที่ผ่านมา จึงมุ่งสนใจนโยบายเฉพาะเรื่อง มากกว่าการสร้างทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติแบบเบ็ดเสร็จ หรืออาจมีการคิดค้นตัวแบบทางทฤษฎีเอาไว้แต่ก็ยังไม่ได้รับการพิสูจน์สำหรับประเทศไทย หรือแม้กระทั่งในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกก็ยังไม่มีการพัฒนาทฤษฎีหรือทำการศึกษาวิจัยดังกล่าว

อย่างจริงจัง ซึ่งเป็นผลให้การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น จึงมีความเห็นว่าการพัฒนาทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินนโยบายของรัฐทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค (วรเดช จันทรศร, 2559 : 9)

แผนภาพที่ 1 ศาสตร์การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ (Public Policy Analysis) (วรเดช จันทรศร, 2559 : 10)

การกำหนดนโยบาย (policy formulation)

นโยบายของรัฐมีส่วนสำคัญที่ทำให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาสัมฤทธิ์ผล และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ จึงขอกล่าวถึงความเป็นมาของการจัดการศึกษาไทย ดังนี้

การศึกษามัยการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ (พ.ศ. 2475 - ปัจจุบัน)

(1) มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว โดยจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งสภาการศึกษา พ.ศ. 2475 ประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ ต่อมา มีการปรับปรุงการจัดการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เหลือ 4 ปี และประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 (2) การมอบให้ท้องถิ่นจัดการศึกษา พ.ศ. 2476 และยกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลตราพระราชบัญญัติเทศบาลขึ้น และ เทศบาลได้จัดการศึกษาอย่างแท้จริงใน พ.ศ. 2478 (3) การปรับปรุงหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษาและเหตุการณ์ สำคัญทางการศึกษา ดังเช่น ปี พ.ศ. 2476 มีการปรับปรุงส่วนราชการในกระทรวงธรรมการและประกาศตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

และการเมือง ปี พ.ศ. 2477 โอนคณะนิติศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปสมทบกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ปี พ.ศ. 2478 ประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษาทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2488 ประกาศใช้พระราชบัญญัติครูพุทธศักราช 2488 ปี พ.ศ. 2494 มีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2503 ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2520 ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 และปัจจุบันกำลังใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ฉบับที่ 4 และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การปฏิวัติเมื่อเดือนตุลาคม 2501 ได้มีการจัดทำและนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมาใช้ ซึ่งต่อมาได้ยุบเลิกและจัดตั้งสภาการศึกษาขึ้นมาแทน สภานี้ได้พิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ขึ้นมา เป็นผลให้การศึกษาในระยะหลังได้เปลี่ยนไปอย่างมาก การศึกษาได้ขยายตัวขึ้นทุกระดับ เพราะประเทศกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนา จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้พลเมืองได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น เพื่อจะได้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพสามารถเพิ่มรายได้ของตน และช่วยยกฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศให้สูงขึ้น ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้ให้สภาพนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - พ.ศ. 2509) ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - พ.ศ. 2514) ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - พ.ศ. 2519) ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - พ.ศ. 2524) ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2529) ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2534) ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2539) ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2544) และฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 พ.ศ. 2549) ซึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันได้มุ่งยึดแนวนโยบายที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2549) ได้จัดแผนการศึกษาระยะ เวลา 15 ปีเพื่อบูรณาการในการพัฒนาการอย่างบูรณาการคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้านและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ นโยบาย มาตรการและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 ข : คำนำ) ส่วนการจัดการศึกษาของประเทศไทยในสมัยการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ มีการขยายสถานศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาค เช่น ปี พ.ศ. 2503 เริ่มก่อสร้างและจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และรับนิสิตในปี พ.ศ. 2507 ปี พ.ศ. 2509 เริ่มก่อสร้างมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในภาคใต้ เป็นต้น เนื่องจากมีผู้สนใจศึกษาในระดับอุดมศึกษามากขึ้นในปี พ.ศ. 2514 มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกและปี พ.ศ. 2521 ตั้งมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งที่สอง ความเคลื่อนไหวในทางการศึกษาได้นำไปสู่แนวคิดการพัฒนากระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาให้สามารถพัฒนาทรัพยากรบุคคลในชาติตามแนวทางพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลทำให้โครงสร้างการบริหารงานและการจัดการศึกษาได้ปรับเปลี่ยน ทั้งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการเปิดสอน ในสาขาวิชาการและวิชาชีพมุ่งพัฒนาให้ผู้รอบรู้เป็นคนเก่ง คนดีและใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข การปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการใหม่แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ สภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เมื่อกล่าวถึงการศึกษา คงไม่สามารถที่จะพูดถึงเฉพาะเรื่องของการศึกษาเท่านั้น เพราะประชากร สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องอยู่กับการศึกษาอย่างแยกไม่ออก ดังเช่นเมื่อพิจารณากระบวนการจัดการศึกษาของประเทศไทยบางยุคบางสมัย การศึกษาเป็นผลมาจากทางด้านการเมืองการปกครองบางสมัย การจัดการศึกษาเพื่อส่งผลไปสู่ด้านเศรษฐกิจหรือสังคม เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องการศึกษาไทยมากยิ่งขึ้น ควรได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาตลอดถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีขึ้นจากอดีตจวบจนปัจจุบัน

การนำนโยบายไปปฏิบัติ (policy implementation)

กลยุทธ์ที่ใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญมาก เพราะสามารถบอกได้ถึง ความสำคัญและความล้มเหลวของนโยบาย ซึ่งในที่นี้ขอกกล่าวถึงการศึกษาของไทยในบริบท ประชาคมอาเซียน ดังนี้

ทิศทางการศึกษาของไทยในบริบทประชาคมอาเซียน

ทิศทางการศึกษาของไทยในบริบทประชาคมอาเซียน (2558) การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) เป็นองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้นประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ (1) ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC) ความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจึงเป็นเสาหลักความร่วมมือ 1 ใน 3 เสาหลัก ที่เน้นการรวมตัวของอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจเสถียรภาพ และสันติภาพในภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และปราศจากภัยคุกคามด้านการทหาร และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหา ยาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

ที่มีการแข่งขันสูง อันส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลก รวมถึงการรวมกลุ่มการค้ากันของประเทศต่าง ๆ อาทิ สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC) มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยมีแผนปฏิบัติการด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ระบุอยู่ในแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ซึ่งประกอบด้วย ความร่วมมือใน 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนามนุษย์ (Human Development) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building and ASEAN Identity) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

ในบริบทดังกล่าวมาย่อมจะส่งผลกระทบทางด้านการศึกษาของไทยในระดับอุดมศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และการแข่งขันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา และวัฒนธรรมในภูมิภาคอาเซียน ส่วนในด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา ควรมีการปรับตัวและการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ การปรับตัวและการเตรียมความพร้อมของรัฐบาลในเชิงรุก คือ กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาควรมีนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ในการรองรับการเตรียมความพร้อมของอุดมศึกษาไทยในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งที่ผ่านมา นโยบายที่รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของรัฐบาลยังไม่มี ความชัดเจนมากนักในการนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งควรมีนโยบายในการปรับตัวและการเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แก่มหาวิทยาลัยในประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม การปรับตัวด้านการเตรียมความพร้อมของอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา คือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองทางด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางในการสื่อสารในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งที่ผ่านมาการปรับเปลี่ยนทางด้านการจัดระบบอุดมศึกษาของไทย ตั้งแต่การเปลี่ยนสถานะของอาจารย์จากที่เป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา มาเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย หรือพนักงานในสถาบันอุดมศึกษานั้น ทำให้ความมั่นคงทางด้านอาชีพ ตลอดจนความเหลื่อมล้ำทางด้านฐานเงินเดือน ซึ่งจากเดิมการปรับเปลี่ยนมาเป็นระบบพนักงานมหาวิทยาลัยนั้น รัฐบาล

ได้มีเจตนารมณ์ให้มีการจัดสรรงบประมาณและฐานเงินเดือนแก่พนักงานมหาวิทยาลัยมากกว่าฐานเงินเดือนของข้าราชการ 1.5 เท่าแก่พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน และ 1.7 เท่าแก่พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ หรืออาจารย์ แต่ในปัจจุบันหาได้เป็นไปตามเจตนารมณ์เดิมที่ได้ตั้งไว้ไม่ บางมหาวิทยาลัยนั้นพนักงานมหาวิทยาลัยทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนยังมีสถานภาพที่มีความไม่มั่นคง และเสี่ยงต่อการให้ออกจากงาน เนื่องจากยังยึดโยงอยู่กับระบบสัญญาที่ไม่มีความมั่นคง และขึ้นอยู่กับระบบการประเมินเพื่อต่อสัญญาซึ่งบ่งบอกถึงความไม่มั่นคงในอาชีพ ตลอดจนปัญหาการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาลของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อสถานะของอาจารย์ที่ถูกเปลี่ยนไป ทำให้ศักยภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และการเพิ่มคุณภาพการศึกษาของไทยมีความอ่อนด้อยลงไปมาก ตลอดจนยังไม่มีระบบการเสริมสร้างและสนับสนุนให้พนักงานมหาวิทยาลัยได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งทางด้านภาษา และการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปอย่างเพียงพอต่อการรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และจากมหาวิทยาลัยในสังกัดเอง ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อการศึกษาไทยในระดับอุดมศึกษา และการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านการศึกษา รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว และมีนโยบายที่ชัดเจนต่อบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม การปรับตัวด้านการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา คือ นักศึกษานั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเรียนรู้ปรับตัว และเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ในอนาคต เช่น นักศึกษาต้องมีความสนใจและตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการรวมตัวของประเทศต่าง ๆ สู่ประชาคมอาเซียนในส่วนของข้อดีและข้อเสียอย่างเข้าใจ การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนซึ่งสังคมยุคใหม่จะสะท้อนความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้ของนักศึกษายุคใหม่จึงจำเป็นต้องปรับทั้งกระบวนการเรียนรู้ ปรับทัศนคติที่จะต้องตระหนักถึงความเป็นชาติ การปรับกระบวนการทัศนการเรียนรู้ยุคใหม่ควรเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย อย่างคนรู้เท่าทันสถานการณ์ การสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ต่างวัฒนธรรมได้และเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน พร้อมทั้งสร้างโอกาสเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ต้องเพิ่มทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้มากขึ้นให้สามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี

ที่สำคัญที่สุดคือ การปรับตัวและการเตรียมความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น ในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพราะว่าถ้าหากชุมชนท้องถิ่นไม่มีมาตรการหรือแผนรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ก็จะทำให้เกิดความเสียเปรียบทางด้านการแข่งขันการตลาด ตลอดจนทางด้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน และการสร้างชุมชนเศรษฐกิจอาเซียนที่จำเป็นต้องมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์ให้มีความสามารถในการบูรณาการเชื่อมโยงเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียนให้เข้ากับเศรษฐกิจโลกได้ ซึ่งต้องมีการศึกษาและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในท้องถิ่นเอง ต้องมีการสนับสนุนในการประสานงาน และการดำเนินการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชนท้องถิ่นในอนาคต แก่ผู้นำชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้และปรับตัวในการวางแผนชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การที่สถาบันอุดมศึกษามีการตื่นตัวเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากขึ้นทำให้มีจำนวนนักศึกษาที่มาเรียนที่ประเทศไทยมากขึ้นเนื่องจากเรามีความพร้อมมาก เช่น เรื่องภาษา เรื่องวัฒนธรรม เรื่องความรู้เกี่ยวกับอาเซียน อันที่จริงเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่น่าเป็นห่วง ประชาคมอาเซียนมี 10 ประเทศ คือ ไทย สิงคโปร์ ลาว อินโดนีเซีย กัมพูชา บรูไน เวียดนาม พม่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย ที่น่าจะต้องเตรียมตัวก็คือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนบวกสามก็คือ 10 ประเทศที่วามารวมกับประเทศจีน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ตรงนั้นต้องเตรียมตัวเรื่องของการแข่งขันทางการค้ามากขึ้น ในการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ไม่สามารถปฏิเสธการแข่งขันที่จะรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะโอกาสในการทำงาน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในด้านการศึกษาก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะธุรกิจต่าง ๆ มีโอกาสเลือกพนักงานมากขึ้น องค์กรต่าง ๆ ต้องการ ผู้ที่มีความสามารถ หรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และที่สำคัญคือต้องสามารถปฏิบัติงานได้ ดังนั้นจึงอาจเป็นปัญหาสำหรับนักศึกษาจบใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์การทำงาน ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบของการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติงาน (Work-Based Learning) คือการเรียนเชิงทฤษฎีควบคู่ไปกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง เพราะจะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจ และเชื่อมโยงจากภาคทฤษฎีสู่การปฏิบัติได้ซึ่งจะช่วยให้ นักศึกษามีประสบการณ์ทำงาน และสามารถทำงานได้อย่างรู้ลึก รู้จริง นั่นก็จะทำให้นักศึกษาที่ผ่านการเรียนรูปแบบ Work-Based Learning มีโอกาสในการทำงานมากขึ้นนั่นเอง ส่วนตัวอาจารย์ผู้สอนนั้น อาจต้องปรับเปลี่ยนทั้งเนื้อหาที่สอน เพราะการก้าวเข้าสู่ AEC ทำให้มุมมองในทุกด้านเปลี่ยนแปลงไป แต่เดิมหากเราสอนด้านลอจิสติกส์ ก็อาจพิจารณาเส้นทางทางขนส่งเพียงแค่นี้ ในประเทศแต่หากเปิด AEC อาจต้องพิจารณาโครงสร้างพื้นฐานที่ทางภาครัฐลงทุนใหม่ รวมทั้งเส้นทางหรือตำแหน่งที่ตั้งคลังสินค้ามันต้องเชื่อมโยงกับประเทศสมาชิกอาเซียนดังนั้นอาจารย์ผู้สอนเองก็ต้องศึกษาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหาและรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นซึ่งสุดท้ายประโยชน์ก็จะตกไปสู่ลูกศิษย์นั่นเอง

การประเมินนโยบาย (policy evaluation)

รูปแบบการประเมินผลนโยบายขอกล่าวถึงบริบทด้านการเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคประชาคมอาเซียน ที่ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ดังนี้

แนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้เป็นประโยชน์ต่อตนเองครอบครัวและสังคมส่วนรวม (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2545) ดังนั้นคุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาอย่างไรก็ตามในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกันทั้งในด้านงบประมาณคุณภาพบุคลากรหรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียนรวมทั้งปัจจัยเอื้ออื่น ๆ เช่นความร่วมมือของกรมการศึกษานอกโรงเรียนจากชุมชนหน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษาและการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาอีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเองคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกันดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น

สถานศึกษาต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาวะการแข่งขันที่รุนแรง องค์กรจะต้องมีการเตรียมพร้อมด้วยการพัฒนาความสามารถของสถานศึกษาเพื่อให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ อันเป็นผลให้องค์กรยังคงรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขัน ศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 และ 19 ระบบการศึกษา ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้ถูกพัฒนาขึ้น โดยภาคส่วนที่เกิดจากวงการนอกการศึกษา ประกอบด้วย บริษัทเอกชนชั้นนำขนาดใหญ่ หน่วยงานเหล่านี้มีความกังวลและเห็นความจำเป็นที่เยาวชนจะต้องมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 จึงได้พัฒนานวัตกรรมและกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้น สามารถสรุปทักษะสำคัญอย่างย่อ ๆ ที่เด็กและเยาวชนควรมีได้ว่า ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 3 R ได้แก่ Reading (การอ่าน),

การเขียน (Writing) และ คณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4C (Critical Thinking - การคิดวิเคราะห์, Communication - การสื่อสาร Collaboration-การร่วมมือ และCreativity-ความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และการบริหารจัดการด้านการศึกษารูปแบบใหม่ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนผ่านกระบวนทัศน์ใหม่นี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เปิดเผยผลการจัดอันดับ (Ranking) มหาวิทยาลัยไทย 50 อันดับตามโครงการฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อประเมินศักยภาพของมหาวิทยาลัยไทย ว่าการจัดอันดับและประเมินศักยภาพมหาวิทยาลัยไทยประจำปี 2549 เป็นการนำข้อมูลจากมหาวิทยาลัยที่ส่งข้อมูลมายัง สกอ.ประมาณ 60-70 แห่ง จากมหาวิทยาลัยทั้งหมดของรัฐและเอกชนประมาณ 200 แห่ง เพื่อนำข้อมูลมาประเมินศักยภาพใน 2 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอนและด้านการวิจัย ซึ่ง สกอ.ได้นำมาเผยแพร่ใน 50 อันดับแรก โดยแยกมหาวิทยาลัยออกเป็น 5 กลุ่ม เรียงตามลำดับศักยภาพแต่ละแห่ง แบบตามอันดับ เมื่อ พ.ศ. 2549 สกอ.ได้ประกาศ 50 อันดับมหาวิทยาลัยด้านวิจัย และด้านการเรียนการสอน โดย 10 อันดับแรกคือการจัดอันดับมหาวิทยาลัยมีผลที่เกิดขึ้นอยู่สองทางใหญ่ ๆ กล่าวคือ มหาวิทยาลัยที่ได้คะแนนสูงก็มักจะได้รับความนิยมชมชอบ ความน่าเชื่อถือในมหาวิทยาลัยก็จะมีมากขึ้น ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยที่ได้คะแนนต่ำ ๆ หรืออันดับต่ำ ๆ อาจจะถูกลดความน่าเชื่อถือลงไปเป็นธรรมดาของการแข่งขันในสถานะที่มีใครยาวสาวได้สาวเอา มันเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ในยุคศตวรรษที่ 21 (ข่าวมหาวิทยาลัย, 2557)

นอกจากนั้นการเปิดประชาคมอาเซียนปลายปี 2558 จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงมากมายการปรับตัวของอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา คือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองทางด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางในการสื่อสารในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งที่ผ่านมาการปรับเปลี่ยนทางด้านการจัดระบบอุดมศึกษาของไทย ตั้งแต่การเปลี่ยนสถานะของอาจารย์จากที่เป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา มาเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย หรือพนักงานในสถาบันอุดมศึกษานั้น ทำให้ความมั่นคงทางด้านอาชีพ บางมหาวิทยาลัยนั้นพนักงานมหาวิทยาลัยทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนยังมีสถานภาพที่มีความไม่มั่นคง และเสี่ยงต่อการให้ออกจากงานเนื่องจากยังยึดโยงอยู่กับระบบสัญญาที่ไม่มีความมั่นคง และขึ้นอยู่กับระบบการประเมินเพื่อต่อสัญญาซึ่งบ่งบอกถึงความไม่มั่นคงในอาชีพ ตลอดจนปัญหาการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาลของผู้บริหารในมหาวิทยาลัย ที่ส่งผลต่อสถานะของอาจารย์ที่ถูกเปลี่ยนไป

ทำให้ศักยภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และการเพิ่มคุณภาพการศึกษาของไทยมีความอ่อนด้อยลงไปมาก ตลอดจนยังไม่มีระบบการเสริมสร้างและสนับสนุนให้พนักงานมหาวิทยาลัยได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งทางด้านภาษา และการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปอย่างเพียงพอต่อการรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และจากมหาวิทยาลัยในสังกัดเอง ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อการศึกษาไทยในระดับอุดมศึกษา และการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านการศึกษารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว และมีนโยบายที่ชัดเจนต่อบุคลากรทางด้านการศึกษาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม (บุญยิ่ง ประทุม, 2555) ซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ที่จะต้องเรียนรู้ปรับตัว และเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ในอนาคต เช่น นักศึกษาต้องมีความสนใจและตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการรวมตัวของประเทศต่าง ๆ สู่ประชาคมอาเซียนในส่วนของข้อดีและข้อเสียอย่างเข้าใจ การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนซึ่งสังคมยุคใหม่จะสะท้อนความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้ของนักศึกษายุคใหม่จึงจำเป็นต้องปรับทั้งกระบวนการเรียนรู้ ปรับทัศนคติที่จะต้องตระหนักถึงความเป็นชาติ การปรับกระบวนการทัศนการเรียนรู้ยุคใหม่ควรเป็นไปอย่างมีเป้าหมายอย่างคนรู้เท่าทันสถานการณ์ การสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ต่างวัฒนธรรมได้และเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน พร้อมกับสร้างโอกาสเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ต้องเพิ่มทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้มากขึ้นให้สามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี

นโยบายสาธารณะ (Public Policy) มีความหมายในหลายมิติตามวัตถุประสงค์และแนวทางการศึกษาของแต่ละคน ในที่นี้ขอกล่าวถึงในมิติที่เป็นแนวทางในการกระทำของรัฐบาล (วรเดช จันทรศร, 2551) กล่าวว่า นโยบายสาธารณะเป็น เสมือนกลไกหลักสำคัญในการดำเนินงานของรัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐทุกแห่งด้วยเหตุที่นโยบายเป็น “กิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐบาลจัดทำขึ้น” หรือ “แผนงานหรือโครงการ” หรือ “แนวทางปฏิบัติที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐได้กำหนดขึ้น” เพื่อเจตนาในการแก้ไขปัญหา (ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว)

การวิเคราะห์ผลสะท้อนกลับของนโยบาย (policy feedback analysis)

สำหรับการนำเสนอมุมมองแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย ครั้งนี้ผู้เขียนได้พยายามพัฒนามุมมองทางวิชาการโดยอาศัยฐานคติอย่างหลากหลาย ดังนั้นแนวทางการพัฒนาระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย ควรดำเนินการ ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่

คนไทยยุคใหม่ควรมีนิสัยใฝ่รู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ทำงานเป็นกลุ่มได้ มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก และความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตต่อต้านการซื้อ-ขายเสียง สามารถก้าวทันโลก มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่สมบูรณ์แข็งแรง เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะ ความรู้ที่จำเป็น มีสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีโอกาสการเรียนรู้เท่าเทียมกันและเสมอภาค

2. พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่

ครูยุคใหม่ ควรเป็นบุคคลผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครู มาเป็นครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีครูครบตามเกณฑ์และสามารถสอนได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน มีการพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีสภานิสิตที่เข้มแข็ง มีการบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในอาชีพ มีขวัญกำลังใจ อยู่ได้อย่างยั่งยืน

3. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่

สถานศึกษายุคใหม่ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และขณะเดียวกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่น เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ สำหรับการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีคุณภาพ

4. พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่

พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีระบบการบริหารจัดการตามหลัก ธรรมาภิบาล นำระบบและวิธีการบริหารแนวใหม่มาใช้ควบคู่ไปกับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณตามความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเลือกบริการได้ และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน เอกชน และทุกภาคส่วน

การศึกษาไทยในปัจจุบันยังคงมุ่งเน้นการผลิตคนให้รับใช้สังคมเท่านั้นเนื่องจากหลักสูตรที่จัดทำออกมาไม่ได้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชนบท ทำให้คนเหล่านั้นก้าวจากสังคมชนบทไปตั้งหลักแหล่งในสังคมเมืองแทนที่จะกลับไปพัฒนาท้องถิ่นตนเอง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาหนึ่งทศวรรษที่มีการจัดระบบการศึกษาไทยการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาถ้าเปลี่ยนแปลงโดยยึดถือแต่ โรงเรียน ครู นักเรียน และเนื้อหาวิชาเป็นหลักโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมอื่นอย่างเท่าเทียมเป็นเพียงการปรับเปลี่ยนเฉพาะรูปแบบที่หนีไม่พ้นการพายเรือในอ่างซึ่งไม่ต่างจากการศึกษาตอนเริ่มต้นที่นำเอาระบบโรงเรียนแบบตะวันตกเข้ามาเมื่อปี พ.ศ. 2441 ถ้าการศึกษาไทยยังเป็นเช่นนี้ผลเสียจะเกิดต่อนักเรียน จิตสำนึกความเป็นครู และสังคม นักเรียนจะกลายเป็นผู้ที่มีความรู้แต่ปฏิบัติไม่ได้เนื่องจากเข้าไปไม่ถึงปัญหาที่แท้จริงหลักสูตรยังคงเน้นการวัดผลให้นักเรียนจดจำเนื้อหา กำหนดเวลาสอบผู้เรียนก็ต้องท่องจำ กวดวิชาทำให้เสียเวลาส่วนนี้ไปมากจนไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ชีวิตและประสบการณ์นอกห้องเรียน เพื่อให้การศึกษาไทยมีการพัฒนาให้ทันต่อโลกแห่งเทคโนโลยีการศึกษาไทยควรมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. การศึกษาไทยต้องมุ่งสร้างคน สร้างงาน สร้างชาติ เป็นการศึกษาแบบองค์รวม บูรณาการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา การเมือง
2. การศึกษาไทยต้องเน้นผลต่อผู้เรียนทั้งในระดับนโยบายและระดับการเรียนการสอน โดยกำหนดนโยบายการศึกษาที่คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามวิธีที่ถนัดและสนใจ เรียนอย่างสนุก เล่นให้ได้ความรู้ มีความสุขกับการเรียน ครูสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสุขกับการเรียน
3. การศึกษาไทยต้องมุ่งยกระดับงานให้เป็นแรงงานคุณภาพ (knowledge workers) ที่เข้มแข็งและแข่งขัน มีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานในการศึกษา จัดรูปแบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ มีการส่งเสริมรากฐานและพัฒนาวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการศึกษาและการมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน และสถาบันสังคมอื่น ๆ
4. การศึกษาไทยควรมีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอนทำให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้ และทันต่อยุคสมัยมากขึ้น

เหตุที่ต้องมีการปฏิรูปการศึกษาไทยก็เพราะคุณภาพการศึกษาไทยนั้นเริ่มตกต่ำไม่ทันโลก แข่งขันกับประเทศอื่นไม่ได้ (ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 33 จาก 47 ประเทศ) ทั้งนี้เพราะคุณภาพ

ผู้เรียนไม่เป็นที่พอใจมีผลสัมฤทธิ์ต่ำในทุกวิชา ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วก็มีคุณภาพที่ไม่น่าพึงพอใจ การเรียนการสอนขาดการอบรมบ่มนิสัยไม่ได้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและ ภูมิปัญญาไทยอย่างเพียงพอ การเข้ารับการศึกษาไม่กว้างขวาง ไม่ทั่วถึง และไม่เป็นธรรม เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้ารับการศึกษายังมีคนที่พลาดโอกาสและด้อยโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษาอีกจำนวนมาก การศึกษาในปัจจุบันเป็นแบบแยกส่วนไม่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในสังคม การศึกษายังขาดการบูรณาการเชื่อมโยงและการบริหารจัดการศึกษาไทยยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทสรุป

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและสร้างทักษะของบุคคลให้รู้จักดำเนินชีวิตอย่างสันติสุข มีพฤติกรรมไม่ผู้รู้ที่จะเป็นพลังปัญญาเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี การสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ประเทศไทยเป็น Education Hub มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบความคิด คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ ที่จะมุ่งสร้างความตระหนักรู้ของคนไทยในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้ เป็นคนของประชาคมอาเซียน พัฒนาสมรรถนะให้พร้อมจะอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้าน การศึกษา โดยให้มีการร่วมมือกัน 3 ด้านคือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและจัดการศึกษา ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา มีการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ความเอื้ออาทร โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ สร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ในประชาคมอาเซียน มีการเพิ่มครูที่จบการศึกษาด้านภาษาอังกฤษเข้าไปในทุกระดับชั้น การศึกษา เพื่อให้นักเรียนไทยสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการรับอาสาสมัครเข้ามาสอนภาษาต่างประเทศ รวมถึงวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจกันของประเทศในประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยในสภาวะปัจจุบัน

- (1) จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวปรากฏใน Course Syllabus และ Lesson Plan ของแต่ละรายวิชา
- (2) สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับอาจารย์ผู้สอน โดยในระดับมหาวิทยาลัยจัดอบรมให้ความรู้ทางด้าน Basic Teaching แก่อาจารย์ใหม่ทุกคน และในระดับคณะจัดอบรมให้ความรู้แก่อาจารย์ภายในคณะ
- (3) ส่งเสริมสนับสนุนให้อาจารย์พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

โดยการให้ทุนสนับสนุนการผลิตบทเรียน Virtual Classroom และ CAI และอำนวยความสะดวกในการดำเนินการโดยจัดทำโปรแกรมกลางของมหาวิทยาลัยที่ใช้ในการจัดทำบทเรียน Virtual Classroom (4) พัฒนาแบบประเมินการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษาให้มีข้อความเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

References

- Boonying Pratoom. (2015). *Directions of Thai Education in ASEAN Context*. Retrieved on 11st July 2015 from <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=28873&Key=hotnews>
- Boonying Pratoom. (2015). *Directions of Thai Education in ASEAN Context*. Retrieved on 15th July 2015 from <http://www.kus.kps.ku.ac.th/satit/asean/?name=news&file=view&id=75%20target=>
- Bureau of Policy and Education Plan, Religions, and Culture; Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education). (2000). *The Analysis of National Education Act Regarding the policy and planning*. (2nd Publication). Bangkok: Kan Sasana publication.
- Office of H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn's Projects. (2002). *Development Plan for Children and Youths in Rural Area; under the H.R.H. Princess Maha Chakri Sirindhorn's Projects; phase 3 B.E. 2545-2549*. Bangkok: Auecharoenkij Co., Ltd.
- Office of the Education Council. (2002). *Classroom Assessment Approaches in Sciences group, The Basic Education Core Curriculum B.E. 2544*. Bangkok: Express Transportation Organization of Thailand Press.
- Thai Education. (2015). Retrieved on 10th December 2014 from http://www.baanjomyut.com/library_3/extension-1/study_of_thailand/10.html.
- Theera Rucharoen. (2007). *Professional educational management in the era of education reform*. Bangkok: L T Press Co., Ltd.

- Ubon Ratchathani Rajabhat University. (2011). *Manual of Internal Quality Assurance in Education*. Ubon Ratchathani Rajabhat University.
- University News. (2014). *50 Thai University Ranking*, Retrieved on 10th December 2014, from <http://th.wikipedia.org>
- Wojarn Panit. (2012). *Designing the learning approaches in 21st century*. Bangkok: Sodsi-Saritwong Foundation
- Woradej Chantharasorn. (2009). *The Theories of Public Policy Implementation*. Bangkok: Prik Wan Graphic.
- _____. (2016). *The Theories of Public Policy Implementation*. Bangkok: Prik Wan Graphic.